

sionis Christi Domini nostri rite decoratam. Item ubi supra ob amorem ejusdem virginis construxit aliam vestem de chrysoclavo, habentem historiam qualiter Spiritus sanctus venit super apostolos, diversis ornatam margaritis et decoratam. Imo ibidem aliam munitam vestem de chrysoclavo cum historia palmarum modeste comptam atque decoratam.

Nec non et ubi supra aliam composuit jam nominatus pontifex vestem de olovero cum periclysi de fundato. Pariter quoque et pro quotidianis diebus obtulit vestes de fundato duas cum periclysi de quadrapulo pulcherrime exornatas. Hic divina inspiratione pulsatus fecit ipse sanctissimus presul per arcus majores jam præfate basilicæ vela de fundato quatuordecim, et de quadrapulo quatuordecim, similiter et de imizilo quatuordecim. Domini nostri Jesu Christi famulus ob amorem eidem dominæ nostræ per arcus presbyterii jam dictæ ecclesiæ fecit vela de chrysoclavo, habentia historiam Domini nostri Jesu Christi, atque nativitatem seu assumptionem ejusdem intemeratæ virginis numero viginti et sex. Pariter et per ipsos arcus obtulit vela de quadrapulo diversis historiis circumscripta, numero viginti quatuor. Christi namque omnipotentis famulus obtulit sursum in aspectu absidæ pannam Alexandrinam mirifice decoratam.

Obtulit etiam in trabem majorem ipsius basilicæ velum majus de fundato, habens trabes de chrysoclavo septem, et periclysin de blattin Byzantæa. Fecit etiam ad ornatum ipsius basilicæ in ipsam trabem vela de quadrapulo numero sex, et de imizilo vela numero quatuor. Ipse quoque pontifex fecit juxta vestibulum altaris in absidam vela de quadrapulo numero duodecim. Ibidem de blattin vela numero sex. Venerabilis quoque presul fecit in ingressu jam dictæ basilicæ cortinam majorem Alexandrinam cum diversis historiis compta decoratam. Simili modo, et pro quotidianis diebus aliam ibidem obtulit cortinam Alexandrinam mirifice exornatam. Benignissimus et præclarus pontifex obtulit in prænominata basilica vela alba holoserica in trabem majorem cum periclysi de fundato numero sex. Vela alia quatuor de blattin Byzantæa alba ibidem constituit mirifice. Item in absidæ ipsius basilicæ posuit vela alba cum periclysi de fundato numero sex.

Et qui ibidem ter beatissimus pastor tantam curam tantamque vigilantiam, quam erga statas sanctarum Dei ecclesiarum frequenter impendebat, etiam altare præsepit jam dictæ basilicæ, seu venerabilem confessionem, vitro citroque ex auro purissimo cum diversis historiis mirifice composuit atque decoravit, pensans libras centum triginta quatuor et uncias quatuor. Similiter ex argento de aurato cum variis historiis ibidem uncias decem pensantes libras ducentas quinquaginta quatuor et uncias quatuor.

Item ibidem obtulit præfatus pontifex gabatas ex auro purissimo cum gemmis diversis numero tres, pensantes libras octo et uncias decem. Porro et vela de althino cum periclysi de blattin Byzantæa ibidem

posuit. Hic sacer antistes ob nimium cordis amorem fecit in ecclesia beatæ Cæcilie vestem de chrysoclavo, habentem historiam Dominicæ resurrectionis Domini nostri Jesu Christi mirifice depictam atque exornatam.

Ipse vero a Deo protectus venerabilis et præclarus pontifex fecit propitiatorium sacri altaris beati Petri apostolorum principis, ubi sanctissimum corpus ejus quiescit, spanoclistum ex auro fulvo cum diversis historiis depictum atque mirifice decoratum, pensans libras ducentas. Item in jam dicta ecclesia ob amorem ejusdem Dei apostoli fautoris sui obtulit vela chrysoclava per arcus presbyterii, habentia historiam Dominicæ passionis ac resurrectionis Domini nostri Jesu Christi numero quadraginta sex. Pariter et in ecclesia beatorum martyrum Cosmæ et Damiani in via Sacra fecit vestem holosericanam pulcherrime comptam atque decoratam. Benignissimus etenim presul fecit in basilica beatæ Dei genitricis virginis semper Mariæ Dominæ nostræ ad præsepe gabatas ex auro diversis gemmis ornatas numero duas pensantes libras sex. Item ibi ipse obtulit gabatam apostolicam ex auro purissimo pensantem libras quinque. Item ubi supra fecit plara cantuara ex argento numero octo, pensantia insimul libras octuaginta duas. Ob amorem quoque ejusdem dominæ nostræ obtulit in jam dicta basilica columnas quatuor, et arcum unum pensantia insimul libras sexaginta. Sæpe nominatus etenim pontifex fecit in venerabili altari ipsius ecclesiæ vestem albam, habentem in medio crucem de chrysoclavo diversis gemmis circumscriptam, et pulchritudine exornatam, aliam quoque ibidem annectens vestem de blattin Byzantæa, simili modo cum cruce de chrysoclavo diversis lapidibus honestissime decoratam. Fecit etiam ad ornatum præfate ecclesiæ vela de chrysoclavo per arcus presbyterii habentia historiam Dominicæ passionis, atque resurrectionis Domini nostri Jesu Christi.

Nec non et in trabem majorem sæpius dictæ ecclesiæ obtulit vela alia cum periclysi de quadrapulo numero sex. Item in trabes ipsius basilicæ fecit vela de fundato numero septem. Obtulit etiam vela holoserica in circuitu altaris jam dictæ ecclesiæ, habentia periclysin de quadrapulo numero quatuor. Venerabilis quoque presul fecit in ecclesia beatæ Dei genitricis, quam vocant Dominicam, rugas ex argento pensantes libras sexaginta sex.

Fecit etiam in ecclesia beatæ Dei genitricis Mariæ dominæ nostræ sita Savinis in episcopo vestem de fundato cum periclysi de blattin Byzantæa.

Hic denique divina vocatione defunctus est. Sepultus vero in ecclesia beati Petri apostoli. Fecit autem ordinationes duas, unam quidem per mensem decembris, et aliam per mensem Martium. Presbyteros diaconos sex, episcopos per diversa loca numero Et cessavit episcopatus ejus dies quatuor in mense Januario, indictione prima.

PASCHALIS PAPÆ I EPISTOLÆ.

(Massi, ibid.)

EPISTOLA PRIMA.

De inventione reliquiarum sanctæ Cæcilie.

Cum summæ apostolicæ dignitatis apex in hoc divino perspectus nitore dignoscitur perfulgere, cum in exercendis Dei laudibus impensius studebit [conamur] exhibere certamen, ad hoc et injuncta nobis ejusdem apostolicæ pastoralis compulsit sollicitudinis cura, quæ ad stabilitatem piorum pertinere di-

gnoscitur locorum, ubertim promulgare, et apostolicæ institutionis censura confirmare. Et quia convenit nostro apostolico moderamini, ut diversa corpora sanctorum, quæ diu inculta jacuerunt, cum summa vigilantia ob honorem omnipotentis Dei intra hujus almeæ urbis claustra honeste congregare, inter quos et corpus beatæ Cæcilie martyris, pervigiles omnino inquirere deberemus: et quia jamdu-

dum fama inter quosdam vulgaverat, quod ejusdem beate Cæcilie corpus ab Aistulpho Longobardorum rege furtim fuisset ablatum, idcirco pene oblivionis obtentu postponere credebamus. Unde tamen, Domini annuente clementia, quadam die dum ante confessionem beati Petri apostoli psallentium, matutinali lucescente Dominica, residentes observavimus harmoniam, sopore in aliquo corporis fragilitatem aggravante, astitit nobis puella pulcherrima, et virginali aspectu et habitu decora. Et talia nobis intuens ait: Multas tibi gratias referimus quod cunctamen [certamen], quod in medium apposueras, frustratoris relationibus pervulgatus sine causa, reliquisti, quia tanto penes me appropinquasti, et uore proprio loqui communter valeremus.

Et dum a nobis diligenter interrogata fuisset: Tu quis es, et quod est nomen tuum? quæ talia me præmonendo [præsumendo], conaris? Si de nomine quæris, Cæcilia, inquit, famula Christi vocor. Cui subjungens dixi: Quomodo hoc credere possumus, cum olim fama relatum sit quod idem sacratissimæ martyris corpus a Longobardis inde fuisset ablatum? Quæ ita respondens dixit: Veritas est quod me multum desideraverunt et quæsierunt, sed gratia dominiæ meæ semperque virginis Dei genitricis Mariæ adfuit, quod nec me invenire, nec me deportare, sicut voluerant, hinc longius potuerunt. Sed sicut cœpisti perge [perage], et sicut operaris indesinenter operare, quia omnipotenti Deo me tibi placuit revelare. Et corpus meum cum aliis corporibus sanctis quæ sunt juxta me recondere stude intra muros urbis. Et hæc dicens abscessit.

Tunc etenim pro hujus revelationis manifestatione, omni postposita difficultate, incunctanter et absque ambiguitate ipsius venerabilis virginis corpus inquirendum decrevimus. Qui et annuente Deo ejusque solito adjuvamine properantes in cœmeterium sancti Sixti seu Prætextati situm foris portam Appiam (sicut in sacratissima illius passione manifeste narratur), inter collegas episcopos in aureis indumentis cum venerabili sponso reperimus. Ubi et lintamina, cum quibus sacratissimus sanguis abstersus est de plagis, in quibus spiculator trina percussione crudeliter se gesserat [incesserat], ad pedes beatissimæ virginis in unum revoluta plenaque cruore invenimus. Quæ omnia nostris manibus attractantes [pertractantes], cum venerabili corpore honeste intra muros hujus Romanæ urbis induximus.

Pro cujus desiderabili dilectione titulum, quem piæ devotionis affectu sanctus papa I Gregorius doctor eximius dicaverat, laxatum existentem, Dei annuente clementia, in meliorem statum a novis fundamentis Dei ejusdem virginis corpus cum charissimo sponso, atque Tiburtio et Maximo martyribus, nec non Urbano et Lucio, utrisque pontificibus, sub sacro altari beatorum Andreæ apostoli et Gregorii confessoris dedicantes collocavimus.

Ibique ad laudem creatoris instaurato monasterio

* *Proti et Jacinthi*, locus tituli proximus ubi erant corpora dictorum martyrum.

A beatorum Andreæ apostoli et Gregorii confessoris, nec non in honorem sanctarum virginum et martyrum Agathæ et Cæcilie infra ecclesiam in loco qui dicitur Collis Jacentis*. In quo monachorum Deo servientium congregationi unanimi consulimus pro quotidianis laudibus et pro subsidio, et luminarium continuatione, seu utilitate et stipendio monachorum diu noctaque Domino Deo nostro devotione debita persolveadis, etc.

EPISTOLA II.

AD BARNARDUM VIENNENSEM ARCHIEPISCOPUM.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, reverendissimo et sanctissimo fratri Barnardo sanctæ Viennensis Ecclesiæ archiepiscopo

Quia sanctitatem tuam in Ecclesia Viennensi gubernationem suscepisse cognovimus, in Domino Deo nostro plurimum inde gaudemus. Unde apostolica vice monemus, ut in custodia gregis Dei studium tuæ dilectionis prudenter invigilet. Pallii usum, quem ad sacerdotalis officii honorem, et ad ostendendam unanimitatem cum beato Petro apostolo, universus grex Dominicarum ovium quæ ei commissæ sunt, vim habere non dubium est, ab apostolica, sicut decuit, sede poposcisti. Ipsum igitur tibi Viennensique tuæ Ecclesiæ ut pote ab eisdem apostolis fundatæ, majorum more libenter indulsumus, ad ostendendam in te tuamque Ecclesiam ejusdem sedis apostolicæ charitatem: utque secundum morem Ecclesiæ eo utaris, benigne designamus. Fraternitatem tuam necessario commonescentes, ut creditæ tibi Ecclesiæ opus ita, Deo favente, exsequi studeas, ut adcepta cujus ornaris studio dignitate, et probitate morum et vivacitate sollicitudinis et custodita integritate fidei amplius studeas adornari. Omnia etiam privilegia quæ tuæ eidem concessa sunt a prædecessoribus nostris Ecclesiæ, volumus inconversa tibi et successoribus tuis permanere.

Scriptum per manum Theophylacti notarii et scribarii, in mense Decembris, indictione 10. Bene valete. Data per manum Georgii bibliothecarii sanctæ sedis apostolicæ, Nonis Decembris, imperante domino piissimo Augusto, Ludovico a Deo coronato, magno, pacifico, imperatore, ejus imperii anno 4 et patriatus ejus 3.

EPISTOLA III.

AD LUDOVICUM IMPERATOREM.

Honor quidem sanctorum in hoc mundo principalliter est quælibet loca, nominibus eorum sacrata, divinitus venerari assidue; sed id fieri pleniter nequit, nisi a deputatis cultoribus ibi, quia non homines pro locis, sed pro bonis hominibus loca venerantur. Quicumque itaque localiter cuiquam jurat (sic) sanctorum, constat procul dubio jurasse illorum honestatem qui proprie ibi deputantur ad divinum cultum utendum, nec infirmasse videntur pro suo posse tutelam in eis videlicet rebus bene adeptis, quia locorum cultores, honor, et religio ex his continentur. Ideoque quilibet votor curiose debet eniti

quatenus cultores sacri loci illius, ubi sibi est votum, quantum in se est, quiete sine molestia quiescere queant. Atque res ibi legitime pertinentes damnosæ nec pereant nec auferantur. Propterea, reverende in Christo charissime fili Ludovicæ, memento votionum sanctarum quas ad honorem sancti Petri coram sanctis reliquis, nec non clericis ac fidelibus tuis ante tempora pauca promisisti; et hujus rei gratia causas sitas in vestra ditione, velut proprias defende. Atque nostrum legatum Leonem exorcistam ibidem commorantem sic ab injuria conserva illæsum, ut apud homines perjuriæ famam, quod absit, non incurras, sed apud Dominum factorum sanctitatem obtineas.

• EPISTOLA IV.

AD PETRONACIUM ARCHIEPISCOPUM RAVENNATEM.

De confirmatione privilegiorum Ravennatis Ecclesiæ.

Paschalis episcopus, servus servorum Dei, reverendo et sanctissimo fratri Petronacio archiepiscopo sanctæ Ravennatis Ecclesiæ, et per te in eadem Ecclesia in perpetuum.

Cum piæ desiderii voluntate et laudande devotionis intentio apostolicis sit semper studiis adjuvanda, cura est sollicitudinis adhibenda, ut ea quæ legaliter geruntur et æquitati personæ conveniunt, nulla valeat refragatione perturbare; sed irrefragabile jure Deo valeat permanere, et ob hoc apostolicis promulgatis sanctionibus propria, quæ rationis suppetunt fas exiget possidenda confirmari. (*Hucusque Liber Diurnus.*) Igitur quoniam quidem fraterna sanctitas tua direxit nobis per Sergium religiosum diaconem sanctæ tuæ Ravennatis Ecclesiæ privilegium domini Adriani quondam papæ prædecessoris nostri, in quo confirmabit privilegia Leonis quondam imperatoris, facta ab Epiphonio quondam religioso notario, et serinario, et apocrisiario sanctæ Ravennatis Ecclesiæ, qui directus est a venerande memoriæ Damiano archiepiscopo, ut confirmatæ sacræ essent præcedentes formulas ab ipso Leone imperatore tam divæ memoriæ prisci Justiniani, quamquam ceteris piissimis imperatoribus privilegia sanctæ vestræ Ecclesiæ prælargita, in quibus et aliis piis capitulis, et ut sine sacrilegio vel sceleris rapinæ ejus fines prælargite sunt, et promulgationes. Postulabit quoque nobis tua almitas eadem ipsa per nostros apostolicos apices firmitatem accipere. Unde annuentes præparatius sancimus, et confirmamus omnia quæcumque sunt privilegia edita in sancta vestra Ravennatis Ecclesia tam prædecessorum nostrorum, pontificum scilicet sanctæ recordationis Hadriani et Leonis, seu prædecessorum illorum, quamque imperatorum, vel

• Hanc epistolam ex Ughellio acceptam dedit quidem Labbens, sed mutilam adeo et erroribus scaturientem, ut vix interdum elici ex ea sensus aliquis congruus possit. Sinceriores ex autographo in arboris cortice, sive ut aptius arbitraremur in papyro Ægyptia expresso, et in Ambrosiana Mediolanensi bibliotheca servato exhibent Palatini socii, qui rerum Italicarum scriptores a Muratorio collectos de-

A dona regum, aut a Christianis hominibus per donationibus vel venditionibus seu testamentis oblata, justo ordine generaliter et specialiter omnium sanctæ tuæ Ecclesiæ largitatem conrovationis firmitatem in perpetuum habere præcipimus, et confirmamus, ut nullum locum aut jus subjacentem sub ditione sanctæ tuæ Ecclesiæ per quolibet adinventionis argumento, potentia quoquo modo audente, judicari suffultum civili aut militari præcinto, usurpari vel subtrahere aut violare, vel novatione ædificationis inducere; sed si quis corutum aut cadentem templum renovare aut ædificare temptaverit, non habere licentiam ante hoc agere, nisi prius per solitam benedictionem paternam sanctitati vestræ sancta et venerabilis crux ibi figatur; neque qui ex alio B episcopato ditione aut civitatis ibi tem venientes et commorantes Deo amabiles clericos præsumere in subjacentibus vobis ecclesiis sine præceptionem vestram sacerdotalem agere ministerium, magis autem et omnes advenarum religiosissimos clericos limites atque actiones vestram sanctitatem obaudire et definire et secundum divinarum legum et sacratissimarum regularum tenore effectum in eis inferre monasterio vestro sancti primi martyris Stephani, qui sic nominatur, fundamenta, et rejacet juxta palatium, cum omnibus eidem pertinentibus religiosi monachis, omnia veneranda oracula, ac monasteria, et ceteros venerandos locos sub parrochia existentes sanctitati vestræ, sub ditione et potestate sanctitati vestræ subjaceant, et per te sanctæ tuæ Ecclesiæ et C quæcumque sacris eis privilegiis in integro observandis super his; nec nullum molestia aut angarias aut gravamina, aut excuvias quilibet inferre parti sanctæ tuæ Ecclesiæ, nec non colubos aut partiaros et servos subjacentes parti sanctæ vestræ Ecclesiæ a quolibet omnium ad militandum subtrahere; sed si militati fuerint eos discingi et desmilitari juvemus, vestræ venerandæ redituros parti; ut si quis talia temeranter prævaricari temptaverit, de his quæ a nobis pie sancita sunt, et juste a nobis petistis, et per presentem nostram apostolicam continetur formula, non solum nihil prævaleat, sed etiam pro talem atrocem audaciam, et omnium suarum facultatum amissione faciantur, nec non et animarum adversionis periculum minime declinare poterint, sufficientibus omnibus in ostensione sola hujus apostolicæ nostræ exaracionis. Si quis vero contra hoc nostrum apostolicum præceptum egerit, componat auri obruti libras quinque; insuper et anathematis vinculis sit innodatus, et perpetuæ condemnationis submissus. Quod præceptum confirmationis a nobis factum scribendum præcepimus Timotheo notario et D

derunt. Ejus pariter exordium legitur totidem verbis in Libro Diurno Romanorum pontificum a Garnerio edito cap. 7, num. 9; ex illo vero menda nonnulla, quæ in bullam hanc Paschalis irrepserunt, emendari posse idem Garnerius monet. Ea vero cura quod a nemine hucusque sit præstitum, non manet, daturus bullam ex Mediolanensi autographo.

scriniario scilicet nostræ, in mense Julii, indictione A duodecima † Bene valete †.

Datum v Idus Julias per manum Sergii bibliothecarii sanctæ sedis apostolicæ, imperante domino nostro perpetuo Augusto Ludovico a Deo coronato magno pacifico imperatore anno sexto, sed et Hlothario novo imperatore ejus filio anno... indictione duodecima.

• EPISTOLA V.

AC ARCHIEPISCOPUM MEDIOLANENSEM [Ger., AD MEDIOLANENSES].

Fraternæ [æternæ] mortis crimen incurrit, quisquis cum potest frater [Deest frater] fratrem a morte minime defendit. Nos quoque qui excellentiæ vestræ summum discrimen audivimus, summi reatus poenam incurrimus, si tacemus; Domino per Prophetam terribiliter testante [Domino prophetante] quod profecto sanguinem fundit, qui impiorum iniquitatem tacendo dissimulat. Audivimus enim, quod valde miramur, quod sacri apud vos ordines pecuniis distrahantur, dum quicunque tale aliquid attentaverit [acceptaverit] omnino hæretici comprehentur. sancto Spiritu per Gregorium Intonante ^b quia ^c quiquis per pecuniam ordinatur, ad hoc ut fiat hæreticus promovetur. ^d Et ut nostræ hujus paginæ non præsumptionem [præsumptionis] sed timoris causam fuisse monstreimus, beatus idem præsequitur: « Quisquis contra simoniacam et neophytorum hæresim pro officii sui loco vehementer non arserit, cum eo se non dubitet habiturum portionem, qui primus commisit hoc piaculare flagitium. » Quibus in verbis cum hæretica, et simoniaca, et neophytorum hæresis exprimitur, quod etiam [æterna] morte dignissimum crimen sit apertissime declaratur, protestante per Augustinum divino oraculo, ac dicente: ^e « Firmissime tene, et nullatenus dubites, omnem hæreticum, vel schismaticum, quamvis multas elec-

^a Gratianus caus. 1, quæst. 5, cap. 7, *Si quis objecerit*, etc., cæterique decretorum collectores fragmentum quoddam canonicum afferunt, Paschalis nomine inscriptum, quod Romani ejusdem operis correctores decreptum esse affirmant ex epistola quadam Paschalis pape, eamque integram vel fere integram exstare asserant in biblioth. Vatic. in collectione ms. decretorum a Rom. pontif. latorum. Ex quo etiam codice pertinere illam ad Paschalem I deducunt, cum in eadem collectione post Adriani II epistolas ordine succedat; decreta vero Paschalis II statim post Urbanum II juxta ac series pontificum exigat, subjunguntur. Hanc ipsam epistolam ego nactus sum in appendice anonymi ad codicem ms. Burchardi, quem bibliotheca cathedralis ecclesiæ sancti Martini Luceusis servat, ex quo hic dandam suscipio, eo libentior quod nondum vulgatam arbitrator et integrior est præ illa Romanorum censorum, ut pote quæ data inscribitur ad archiepiscopum Mediolanensem, quam inscriptionem deesse in Romano codice ex silentio eorum intelligo. Ex eodem pariter codice meo deduco non nisi ad Paschalem primum pertinere eum præferat in titulo *Epistola Paschalis pape*, etc., ita enim designare consuevisse ætatis illius scriptores (est enim codex sæculi XII incantis) Paschalem I demonstrat exemplum Ivonis Carnotensis, qui in epistola 20 ad Reudonem, seu Entlofem

A mosyas faciat, vel etiam pro Christo sanguinem fundat, cum diabolo et angelis ejus æterni ignis incendio mancipandum, nisi ante finem hujus catholice vite fuerit incorporatus et reintegratus Ecclesiæ. ^b Illic est quod Dominus vendentes et ementes de templo eiecit; Dathan, et Abiron ambientes terra glutivit; Simonemque [Magum] tentantem Petrus damnavit, omnesque simoniacos ecclesiasticis jaculis Petrus [Deest vox Petrus] perpetuo anathemate condemnavit. Et turpe nimium est, ut in plenissimum jam vigorem confirmata Ecclesia tam ferali inimico succumbat; ideoque [de quo] in primordio suæ infantie tanta virtute triumphabat. ^c Si quis autem objecerit, non consecrationes, sed res ipsas, quæ ex consecratione proveiunt, vendi; videtur quidem B aliquid dicere, nihil autem penitus sapere.

Nam cum corporalis [Deest vox corporalis] Ecclesia, aut episcopus, vel abbas, aut tale aliquid sine rebus corporalibus et exterioribus in nullo proficiat, sicut nec anima sine corpore temporaliter vivit. ^e Quisquis eorum alterum vendit, sine quo alterum habere non [nos] provenit, neutrum non venditum non [Deest non] derelinquit. Quam tamen objectionem sacer penitus canon exterminat, cum procuratorem vel defensorem Ecclesiæ vel regulæ subjectum [a Deo] per pecunias ordinari prohibeat, ut interventores quoque tanti sceleris anathematis mucrone succidat. Quid plura? si anathematizati et excommunicati, et ut vere hæretici simoniaci et neophyti a numero sunt fidelium [et] Ecclesiæ separati, quis non videat quod hujusmodi sacerdotum aut clericorum missæ et orationes Dominum ad iracundiam super populum provocent, quem placari talibus credebamus? Scriptum est enim: *Omne quod non est ex fide, peccatum est* (Rom. xiv, 23); et ut [iterum] veri sacrificii locus extra catholicam Ecclesiam non est; unde et dicitur: *Hæreticum hominem post primam et*

Normanniæ dapiferum edit. Jureti, eadem appellatione Paschalem I designat.

Denique Urbanus papa II, qui Paschalem II præcessit, ex hac ipsa epistola, quam Paschalis (primi utique) agnoscit in epist. ad Lucium præpositum inter Labbeanas num. 17, testimonium profert, ipsum videlicet quod exstat in cap. 7, *Si quis objecerit*, qu. 3.

D Post hæc scripta incidi in eandem ipsam epistolam a Geroho præposito Reichersbergensi in Comment. in psal. xxv recitatam pag. 519 edit. Pezii, quæ tamen in fine plurimum ab hac nostra discrepat. Qui enim epilocus est epistolæ in Geroho congruit cum canone illo concilii Toletani, quem ego in eodem ms. codice offendi, ubi et hanc Paschalis epistolam nactus sum; imo et statim post illam scribitur. Hinc si conjecturam ducere liceat, censeo Paschalis epistolam illam recitatam fuisse in Toletano aliquo concilio, cujus acta perierint; statimque Patres canonem secundum illam dictasse. Hæc causa fuit ut in codice Gerohi alterum alteri subjungeretur. Utinamque sit epistolam profero ex meo codice, notatis inter unum ex Geroho variantibus.

^b In Epist. ad episc. lib. iv, ep. 56.

^c Aug. lib. de Fide, cap. 50.

^d Can. 5, *Si quis objecerit*, quæst. 5.

^e Vide Urbani II epist. 17, ad Lucium.

secundam correctionem derita (Tit. III, 10). Quomodo ergo tales episcopos, abbates vel religiosos [religiosos] clericos devitamus, si eorum missas audimus, cum quibus, si vel simul oramus, excommunicationem subimus? Quos quidem sacerdotes esse saltem credere omnino errare est, cum Petrus Simoni dicat: *Pecunia tua tecum sit in perditionem; quia existimasti donum Dei pecuniis possidere* (Act. VIII, 20). Ubi cum *existimasti* dicitur, patet quia non pro eo quod fecerit, sed quia facere se posse crediderit condemnatur, cum tamen minus sit existimare quam credere. Cum itaque hæreticum quælemcunque esse, sit certa et indubitata damnatio, quid valet Arianos, Sabellianos, Photinianos, impiosque Manichæos pene orbe pepulisse, si simoniaca et neophytorum hæresis, quæ ut beatus Gregorius dicit, ante omnes in sancta Ecclesia diabolica fraude

* Huc usque Gerobous, apud quem hæc subditur: « Et nos sub anathemate interdicimus idipsum de hæresi simoniæ, sicut sancta decrevit synodus, nullum aut ecclesiarum consecrationem, aut archiepiscopatum, aut commendationes altarium, aut

surrexit, quasi prima et maxima Ecclesiæ castitatem sæda nimium pollutione contaminetur? Igitur in Dominum et propter Dominum vestram excellentiam et omnes fideles Christi rogamus et obtestamur, si habere partem in Christo cupitis, summo opere instate, ut tam sæva pestis, quæ in universos jam populos usquequaque sæviendo æterna morte multavit, vestra auctoritate et exemplo penitus destruat, ne ulterius, quod absit, in Spiritum peccare, neque hic, neque in futuro sæculo remittatur.

ADNOTATIO COLLECTORIS IN HANC EPISTOLAM.

Epistolam hanc primum quidem a me vulgari olim putavi; dein fere integram nactus sum in Gerobo; tandem cum jam prælo subjiciendam dedissem, integram reperi apud Ivonem Decret. par. II, c. 81, qui illam recitat sub præfixo titulo: *Ex decretis Paschalis pape.*

traditiones ecclesiarum vendere. Quisquis conduxerit, aut vendiderit, aut emerit, anathema sit, amen. Et responderunt omnes tertio: Fiat fiat. Et ita absolvitur epistola ad eundem.

ANNO DOMINI DCCCXX.

REMIGIUS

CURIENSIS EPISCOPUS.

NOTITIA HISTORICA IN REMIGIUM.

[Hartzheim, conc. Germ., tom. II.]

Remigium, aliis Remedium, Curiensem in Rhetia episcopum, vixisse inter 813-850, et fuisse numero decimum nonum. ejus Ecclesiæ præsullem juxta Stumphium Histor. Germanicæ Helvetiæ lib. x, pag. 584; at juxta Bucelinum episcopum vigesimum tertium Germaniæ sacre parte ima legimus. Capitula XLIX quæ sequuntur, ex Isidori litteris supposititiis veterum Romanorum pontificum excerpta sunt: sub Carolo Magno verosimiliter scripta, imo ejusdem jussu, ut scribit Goldastus, de quo valde dubito: nam Isidoriana collectio Carolo Magno nota minime fuit, ut Dionysiana ab Adriano papa eidem donata. Inserit sæpe auctoritates Scripturæ sacre: cæterum ex illis supposititiis litteris sua capitula confecit.

REMIGII CANONES PRO SUA DIOECESI.

(Hartzheim, II. id.)

I.

De licentia corporis Domini.

(Ex epistola Clementis ad Jacobum Hierosolymorum episcopum.)

Certe tanta in altari holocausta offerantur, quanta populo sufficere debeant; quod si remanserint, in crastinum non reserventur, sed cum timore et tremore, clericorum diligentia consumuntur. Qui autem residua corporis Domini, quæ in sacrario relicta sunt, consumunt, non statim ad communes accipiendos cibos conveniant, nec tentent sanctæ

portioni commiscere cibum qui per aqualiclos digestus in secessum funditur. Si igitur mane Dominica porrigitur, usque ad sextam jejurent ministri qui eam consumperint; et si tertia, vel quarta hora acceperint, usque ad vesperam. Sic secreta sanctificatione æterna custodienda sunt sacramenta.

II.

De vasis sacris.

(Ex eadem epistola.)

De vasis sane sacris ita gerendum est: Altaris palla, cathedra candelabrum, et velum, si fuerint